

РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

УДК 330.15:502.33(477)(07)
JEL O75

ФОРМУВАННЯ «ЗЕЛеної» МОДЕЛІ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Сагайдак Юлія Анатоліївна

кандидат економічних наук, доцент
Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)
ORCID: 0000-0003-2100-111X
sagaydack_j@ukr.net

Харченко Тетяна Борисівна

кандидат економічних наук, доцент
Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)
ORCID: 0000-0002-4480-1585
kharchenkot@knu.ua

Стаття присвячена актуальним проблемам пошуку ефективних методів післявоєнного відновлення економіки України. Висвітлено основні проблеми, з якими стикаються сьогодні українські товаровиробники та які стануть визначальними після закінчення війни на території України. Зазначено, що одним з інструментів вирішення проблем відновлення економіки України є впровадження принципів зеленої економіки в діяльність українських товаровиробників, повна модернізація промислового комплексу та закріплення правових та економічних механізмів, що стимулювали б такі зміни. Авторами акцентовано увагу на тому, що основними підходами щодо побудови «зеленої» моделі відновлення економіки України є: модернізація логістичної системи, розвиток сектору відновлювальної енергетики, зменшення сировинної орієнтації українського імпорту, модернізація військово-промислового сектору України та інші. Здійснено аналіз найбільш відомих моделей післявоєнного відновлення економік світу та визначено основні інструменти розробки ефективних довгострокових планів. Також автори проаналізували представлений Урядом план післявоєнного відновлення України та зазначили етапи його впровадження.

Окреслено, що однієї з умов включення економіки України до європейського простору є перехід до Європейського зеленого курсу, запровадження екологічних ініціатив досягнення принципів сталого розвитку. Авторами наголошується, що впровадження Європейського зеленого курсу вимагає від бізнес – структур модернізації промислового виробництва, досягнення вуглецевої нейтральності та технологічної модернізації відповідно до вимог європейських стандартів. Встановлено, що напрямками ініціатив щодо післявоєнного відновлення економіки України мають стати: сталі та системні рішення; прозорість, участь громад та громадськості у прийнятті рішень; використання найкращих доступних технологій та практик; декарбонізація і децентралізація енергетики, впровадження міжнародних стандартів зеленого будівництва; розвиток ВДЕ. Зроблено висновок, що основним кроком до побудови ефективних моделей післявоєнного відновлення економіки України є зелене відновлення як основа майбутньої стратегії повоєнної відбудови України.

Ключові слова: післявоєнне відновлення економіки, Європейський зелений курс, зелена економіка, відновлювальні джерела енергії, план післявоєнного відновлення України, моделі післявоєнного відновлення.

DOI: <https://doi.org/10.32782/bsnau.2022.1.5>

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сьогодні, в умовах широкомасштабної російської агресії актуальним питанням є пошук шляхів відновлення української держави, економічних та інших форм взаємозв'язків. Завданням держави в цей період є розробка ефективних напрямів державної політики, яка б давала змогу забезпечувати фінансування Збройних сил України та забезпечувати добробут населення, яке проживає на території України.

У звіті про фінансову стабільність Національного банку України наголошується, що російські окупаційні війська з початку війни нанесли Україні збитків у розмірі 100 млрд дол., що включає руйнування житлових будинків, інфраструктурних об'єктів, залізничної та промислової інфраструктури тощо [1]. Також, крім фінансових

збитків, військові дії на території України призводять до втрат людського капіталу – так, за даними ООН кількість біженців, що виїхали за межі України сягає 5,6 млн осіб. Мінсоцполітики повідомило, що в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньопереміщених осіб є інформація щодо 3,4 млн осіб. З них понад 2 млн людей зареєструвалися як внутрішньо переміщені особи після впровадження воєнного стану. І з них 1,9 мільйона вимушено перемістилися вперше [4].

У майбутньому безперечно виникне проблема відновлення виробничого потенціалу підприємств, оскільки на сьогодні фактично припинена інвестиційна діяльність, існує реальна загроза неможливості фактичного здійснення виробничої та інноваційної діяльності. На думку багатьох фахівців галузі, для відновлення еконо-

міки України знадобиться довготривалий період часу та підтримка з боку міжнародних партнерів. В той же час, післявоєнне відновлення дає можливість кардинально реформувати різні сфери діяльності в Україні, змінити сировинну спрямованість українського експорту та побудувати модель економіки та державності, яка заснована на сучасних європейських підходах та цінностях. При цьому реформування доречно здійснювати на засадах «зеленого» розвитку, який передбачає відмову від ресурсонеєфективних виробництв, а натомість передбачає впровадження моделі, за якою відходи одного з виробництв мають стати вхідною сировиною для іншого. «Зелена» модель післявоєнного відновлення економіки України має базуватись на створенні високотехнологічних виробництв, які будуть конкурентоздатними на внутрішньому та зовнішньому ринках. Основними підходами, які мають бути основою «зеленої» моделі післявоєнного відновлення економіки України мають стати:

1. Розбудова та модернізація ефективної логістики. Даний підхід передбачає розробку логістичних маршрутів, побудову логістичних хабів, які дозволять збільшити транзитний потенціал України. Особливої актуальності даний підхід отримає за умов послаблення ролі росії внаслідок дії накладених санкцій. Вихід на ринки Європейського співтовариства (ЄС) передбачає розвиток «зеленої» логістики, яка базується на збільшенні обсягів залізничних перевезень, екологізацію автомобільних перевезень за рахунок залучення в транспортний потік автомобілей з небензиновими двигунами, застосування при морських перевезеннях контейнерів з нульовими викидами вуглецю, тощо.

2. Розвиток ринку альтернативної енергетики, зменшення енергозалежності. Даний підхід передбачає збільшення кількості енергії, що отримана альтернативним шляхом. Зробити це буде доволі важко, при умові, що 30% джерел альтернативної енергії знищено російськими військами на території України. Також потребує модернізації газотранспортна система України, відбудова нафтопереробних підприємств та будівництво сміттепереробних заводів.

3. Вихід українських виробників на міжнародні ринки. Цьому сприятиме скасування імпортного мита країнами Європейського союзу на українські товари та отримання статусу кандидата на членство в ЄС.

4. Модернізація та подальший розвиток військово-промислового комплексу (ВПК) України. Спрямування інвестиційних коштів в цей сектор, дозволить забезпечити безпеку державі, налагодити виробництво зброї власного виробництва з використанням інновацій.

5. Зменшення сировинної орієнтації української економіки. На початок війни 70% українського експорту мало сировинну орієнтацію. На думку фахівців, перехід до експорту продукції сільськогосподарського виробництва та металургійної промисловості дозволять підвищити конкурентоспроможність галузі та збільшити зайнятість.

6. Перегляд державної політики підтримки виробників. Надання переваги регулювання економіки на принципах дерегуляції та лібералізації. Перевага у роботах по відновленню України українським виробникам, що

дозволить підтримати бізнес, створити нові робочі місця, забезпечити надходження до державного бюджету податків.

7. Забезпечення модернізації промисловості та розвитку на засадах сталого розвитку. Це дозволить прискорити інтеграцію до ЄС та забезпечити створення кліматично нейтральної промисловості, що забезпечить досягнення мети – доведення викидів вуглецю до рівня 1991 року.

Реалізація даних заходів можлива лише за умови донорської підтримки міжнародних організацій. У Комітеті Верховної ради України з питань економічного розвитку наголошують, що розвиток переробної промисловості, експорт товарів з високим рівнем доданої вартості, а не сировинної продукції, а також зростання рівня локалізації завжди були серед пріоритетів законотворчої діяльності. [5]. Таким чином, саме «зелена» модель розвитку може стати інструментом, що пришвидшить відновлення економіки України та забезпечить отримання додаткових конкурентних переваг на ринках країн-партнерів за рахунок продажу кліматично дружньої продукції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Пошуку рішень побудови ефективної моделі відновлення економіки України присвячені аналітичні дослідження таких науковців та фахівців ринку як: Р. Горбенко, Я. Железняк, Д. Кохан, А. Левченко, І. Несходовський, Я. Пилипенко, Є. Степанюк, Д. Шмигаль та інші. Дане питання перебуває в стадії розробки до вирішення якого залучені державні інституції, структурні підрозділи міністерств, наукові установи та аналітичні структури. Проте, через тривалі військові дії, порушені логістичні зв'язки, неможливість ведення бізнесу на частині української території неможливо оцінити ефективність розроблених заходів. Також через недостатній час реалізації розроблених заходів неможливо оцінити ефективність розроблених ініціатив. Таким чином, розробка моделі післявоєнного відновлення України має стати однією з ключових сфер дослідження, а застосування «зелених» рішень дозволить зменшити шкоду навколишньому природному середовищу, виробити продукцію здатну конкурувати на міжнародних ринках, зменшити час післявоєнного відновлення.

Формування цілей статті. Метою статті є дослідження існуючих підходів у сфері розробки моделей післявоєнного відновлення України, особливо в частині впровадження «зелених» рішень в діяльності промислових підприємств. Автори ставлять за мету запропонувати підходи до нової моделі «зеленого» розвитку України як однієї з умов її відновлення та модернізації з подальшою інтеграцією до європейської спільноти.

Методи дослідження. При проведенні дослідження використовувалися наступні методи аналізу процесів розробки та впровадження моделей післявоєнного відновлення економіки України: порівняння, системного аналізу, спостереження (при аналізі існуючих моделей післявоєнного відновлення, оцінки ефективності методів державної підтримки економіки), методи дедуції, синтезу та індукції (при аналізі особливостей розвитку «зеленої» економіки країн Європейського простору).

Результати дослідження. Незважаючи на військові дії, що продовжують вестися на території України, на сьогодні, виникає необхідність розробки ефективних моделей післявоєнного відновлення України. Сьогодні, в найзагальніших рисах, відновлення економіки можна трактувати як комплекс заходів у різних сферах господарської діяльності країни, спрямованих на відновлення її конкурентоспроможності, налагодження виробництва, підвищення рівня життя людей і внутрішнього та зовнішнього попиту на основі інноваційних підходів і технологій [3].

Розробка та апробація даних моделей дозволить підвищити підприємницьку активність, збільшити надходження до державного бюджету, перевести виробництво в більш безпечні регіони, створити додаткові (нові) робочі місця тощо. Вже не викликає суперечностей факт, що різні регіони будуть мати різні потреби відбудови, що вимагає розробки на рівні держави моделей, розрахованих на різну часову перспективу.

За результатами конференції, що відбулась у м. Лугань (липень 2022 р.) делегацією України був представлений план післявоєнної відбудови країни, який більшістю аналітиків ототожнюється із «Планом Маршалла», розрахований на 10 років і вимагає інвестицій у 750 млрд. дол. За тезою, що висловлена Д. Шмигалем: «Нам важливо показати іноземним урядам та компаніям, що Україна має чітку візію того, як нам стати успішними, стати членом ЄС та здійснити українське економічне диво».

Загалом у плані відновлення 850 проєктів, на їхню реалізацію потрібно фінансування приблизно 750 млрд доларів. Основними напрямками, що передбачено запропонованим планом мають стати:

- зміцнення інституційної спроможності (завершення перезапуску антикорупційної системи, завершення корпоратизації держпідприємств, приватизація нестратегічних активів, оптимізація ЦОВВ, реформування системи оплати праці тощо) – 0,1 млрд дол.;
- цифрова держава (перепис населення, електронні послуги, розвиток мережі Дія.Центрів, цифрова безбар'єрність тощо) – 0,1 млрд дол.;
- зміцнення безпеки та оборони – 50 млрд дол.;
- прагнення до інтеграції до ЄС (відкриття ринків G7 та Євросоюзу, гармонізація законодавства, комунікаційний проєкт щодо підвищення поінформованості про ЄС тощо) – 1 млрд дол.;
- відновлення чистого та захищеного середовища – 20 млрд дол.;
- енергетична незалежність та зелений курс – 130 млрд дол.;
- поліпшення бізнес-середовища – 5 млрд дол.;
- забезпечення конкурентного доступу до капіталу – 75 млрд дол.;
- забезпечення макрофінансової стабільності – 60-80 млрд дол.;
- розвиток секторів економіки з доданою вартістю (розвиток старт-ап екосистеми, машинобудування, відновлення АПК тощо) – 50 млрд дол.;
- розширення та інтеграція логістики з ЄС (приватизація «Укрпошти», відновлення інфраструктури, рекон-

струкція 5-7 пошкоджених внаслідок війни аеропортів тощо) – 120-160 млрд дол. [8].

Реалізацію плану пропонується здійснювати у два етапи. Протягом першого етапу 2023–2025 рр.) пропонується реалізувати більшість проєктів. Другий етап передбачається реалізовувати протягом 2025–2032 рр. План передбачає досягнення досить амбітної мети – Україна має увійти до топ-25 країн світу за індексами людського капіталу та економічної складності. На думку директора Інституту соціально-економічної трансформації Іллі Несходовського: «Нас очікує доволі велике безробіття, зупинені підприємства та відсутність житла у величезній кількості українців». Все це вимагає впровадження моделей ефективного відновлення економіки України вже сьогодні, не чекаючи завершення військових дій.

Згідно з аналізом, що проведений Є. Степанюком [7] серед 30 проаналізованих країн (країни для яких було можливо зібрати достатню кількість даних) – 18 країн було віднесено до групи країн що відновлювалися достатньо швидко після конфлікту (Strong Growth Recovery-SGR), а 11 країн було віднесено до країн що відновлювалися суттєво повільніше (Weak Growth Recovery-WGR). Основними причинами, що сприяли швидкому відновленню автор називає суттєві надходження зовнішньої допомоги одразу після закінчення конфлікту як основний чинник стійкого зростання.

На нашу думку, найбільш відомими моделями післявоєнного відновлення економіки країн є наступні:

1. План Моргантау – перший американський план післявоєнного відновлення країн Європи, що був реалізований протягом 1945–1946 рр. Згідно з планом, пропонувалось структурно змінити економіку Німеччини, переорієнтувавши її на аграрне виробництво. Запропонований план було визнано хибним, оскільки він призводив до збільшення безробіття та руйнування промислового сектору Німеччини.

2. План Маршалла – спрямування на відродження довоєнної структури економіки країн Європи. Основними напрямками плану є: продовольча допомога та кредитування поставок обладнання для відновлення промислового та аграрного виробництва. План відомий як один з найкращих варіантів відновлення економіки, оскільки дозволив забезпечити довготривалі показники економічного зростання країн Європи, включаючи Німеччину.

3. Південнокорейське «економічне диво» – самостійний вибір пріоритетів економічного розвитку при великих обсягах зовнішніх інвестицій. Протягом 1953–2020 рр. валовий внутрішній продукт Південної Кореї зріс у 31 000 разів завдяки фінансовій допомозі, технологіям, торговельній співпраці зі США, зростанню експорту, зростанню добробуту громадян, розвитку важкої промисловості та побутової електроніки.

4. «Японське диво» – реалізація плану розпочалася у 1948 р., коли країна була окупована. До 1953 р. Японія досягла довоєнного економічного рівня, якщо говорити про ВВП. Протягом 1952–1963 рр. її ВВП майже потроївся і характеризувався щорічним приростом у 9%. В той же час майже у 5 разів зріс обсяг виробництва та у 2 рази обсяг споживання. До 70-х рр. XX ст. Японія перетворилась на могутню промислову державу.

Аналіз існуючих моделей післявоєнного розвитку країн, що постраждали від військових конфліктів свідчить про те, що визначальним вектором у відновленні є: пріоритет інвестицій над споживанням; вільне ціноутворення; аналіз та впровадження реалістичних та конкретних програм розвитку; допомога світових донорів.

Аналіз моделей розвитку ефективних економік дозволяє стверджувати, що більшість з них орієнтовані на довгострокове зростання на засадах екологізації згідно принципів сталого розвитку. Для нашої країни це означає, що основним вектором розвитку має стати саме «зелена» економіка, що реалізується на принципах сталого розвитку. Для української економіки це означатиме впровадження інноваційних технологій, які забезпечать перехід до вуглецево-нейтральної економіки, ведення бізнесу на принципах сталого розвитку, зменшення використання природних ресурсів і перевагу циркулярним технологіям тощо.

Країни Європи на сьогоднішній день єдиним ефективним варіантом економічного зростання бачать розвиток в рамках Європейського зеленого курсу. Досвід свідчить, що пандемія COVID-19 призвела до єдиного позитивного наслідку – глобального скорочення викидів вуглецю. Зарубіжні дотації, інноваційна економіка, діджиталізація та цифровізація прискорюватимуть перехід країн Європи до вуглецево-нейтральної економіки та скорочення викидів вуглецю. Прогресивні технології дозволять вирішити проблему накопичення енергії з відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) (ринок літій-іонних акумуляторів до 2025 р. оцінюється у \$93 млрд), а світовий ринок ВДЕ до 2025 р. перевищить \$1,5 трлн та створить 42 млн робочих місць у даному секторі до 2050 р. Разом з тим, перехід до вуглецево-нейтральної економіки може мати супротив, пов'язаний з необхідністю проведення системних змін керівниками підприємств, кардинальною зміною державної політики, масштабуванням технологічних рішень.

Останні роки, починаючи з підписання Кіотського протоколу, США та країни Європи неодноразово наголошували на необхідності переходу до «зеленої» економіки, визнаючи традиційну, коричневу економіку головним чинником глобального потепління. У грудні 2019 р. програма Європейського зеленого курсу була офіційно представлена Президентом ЄК Урсулою фон дер Лєєн в Європарламенті. Ключовими секторами реалізації Європейського зеленого курсу були визнані: чиста енергія, кліматична дія, будівництво та реновація, стійка промисловість, стійка мобільність, зменшення забруднення довкілля, біорозмаїття, стійка аграрна політика.

Європейський зелений курс (European Green Deal) – ініціатива, яка закликає до рішучих та всебічних дій, щодо захисту довкілля та боротьби зі зміною клімату, визнаючи їх головним пріоритетом в політиці ЄС.

В той же час, не дивлячись на всі зусилля по переходу до кліматично нейтральної Європи, залежність від викопного палива досі залишається однією з найбільш актуальних економічних та геополітичних проблем ЄС. Зокрема, частка викопних видів палива у загальному первинному постачанні енергії залишається значною,

а частка ВДЕ у загальному кінцевому енергоспоживанні за рядом європейських країн – низькою.

Україна, отримавши у червні 2022 року статус кандидата в члени ЄС не має права не використати унікальну можливість долучитись до когорти країн Європейського простору. У зв'язку з цим, центром екологічних ініціатив «Екодія» розроблені принципи зеленої післявоєнної розбудови, які б забезпечили реалізацію принципів сталого розвитку в Україні [6]. Серед запропонованих ініціатив, на думку авторів, основними є наступні:

1. Сталі та системні рішення. Розробка будь-яких заходів післявоєнного відновлення має бути спрямована на створення ефективних довгострокових стратегій. Сталий розвиток забезпечує тріаду «економіка-екологія-суспільство», що має стати основою майбутніх стратегій, без шкоди жодній зі складових. Системні рішення для сталого розвитку України повинні бути «якісними, ефективними та довгостроковими».

2. Використання найкращих доступних технологій та практик. Відроджена промисловість та сільськогосподарський сектор економіки України має забезпечити випуск продукції із дотриманням європейських екологічних стандартів. Використання європейської методології при цьому, дозволить забезпечити країні вихід на зарубіжні ринки та утримання частки на них у довгостроковій перспективі. На думку фахівців «Екодія» реалізація даної ініціативи можлива при дотриманні наступних заходів: імплементація законодавства ЄС та апроксимація наближення державних стандартів до європейських; реалізація у повному обсязі процедур оцінок впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки; обов'язкове дотримання екологічних вимог та стандартів; збереження екологічного контролю у процесі дерегуляції бізнесу; оновлення та перегляд стандартів для нового капітального будівництва; ресурсоефективне виробництво та споживання в усіх галузях; пріоритет природоорієнтованим рішенням для інфраструктури.

3. Стійкий та сталий розвиток міст та регіонів. Основними інструментами реалізації даної ініціативи мають стати: удосконалення міського планування; розвиток мережі громадського транспорту; удосконалення логістичної інфраструктури та побудова логістичних хабів; розвиток зеленої енергетики; проведення політики озеленення міст; створення та розвиток паркових та зелених зон; розширення мережі моніторингу якості атмосферного повітря, тощо.

4. Декарбонізація енергетичної системи України. Дана ініціатива передбачає зменшення та подальшу відмову від використання викопного палива, в першу чергу його імпорту. Виконання Україною задачі в межах Європейського зеленого курсу, яка передбачає перехід на 100% ВДЕ до 2050 року та поступово повну відмову від використання атомної енергії для електрогенерації. Незадовго до повномасштабної війни Кабмін ухвалив Національний план дій з енергоефективності до 2030 року, який передбачає, що первинне та кінцеве споживання енергії в Україні не повинно перевищувати відповідно 91,5 млн та 50,5 млн тонн нафтового еквіваленту.

На думку авторів, запропоновані ініціативи доречно підсилити наступними напрямками, які дозволять зменшити залежність від імпорту енергоресурсів, забезпечити ефективне відбудовування житлової та нежитлової інфраструктури.

По-перше, необхідно сконцентрувати зусилля на підвищенні генерації енергії, що отримана з джерел ВДЕ. В умовах довоєнного часу, генерація з відновлювальних джерел становила лише 2,5% від усіх встановлених потужностей ВДЕ в Україні. Збільшення потужностей ВДЕ дозволить Україні забезпечити не лише екологічний, а економічний аспект сталого розвитку оскільки сприятиме створенню нових робочих місць в цьому сегменті та дозволить поступово відмовитись від атомної енергетики.

По-друге, відбудова нерухомості має здійснюватись відповідно до міжнародних стандартів зеленого будівництва. Це забезпечить створення багатофункціональних міських просторів, аналогічно до розповсюджених в країнах Європи, та дозволить забезпечити економію ресурсів при використанні будівель.

Висновки. Беззаперечним є факт, що післявоєнне відновлення економіки України є першочерговим завдан-

ням на сучасному етапі розвитку. Представлений українською делегацією План післявоєнного відновлення передбачає поєднання ідеї відбудови українських міст європейськими державами та створення умов для відновлення власного бізнесу та виробництва. При цьому основною тезою має стати те, що головним завданням такого відновлення є не просто досягнення довоєнних показників розвитку економіки, а повноцінна інтеграція до Європейського співтовариства, на принципах сталого розвитку та з урахуванням Європейського зеленого курсу. Це дасть можливість Україні в подальшому стати членом Європейського співтовариства та забезпечити високі показники добробуту населення. Одним з інструментів, що дозволить досягти поставленої мети є розвиток зеленої економіки. Зелена економіка має забезпечувати функціонування низьковуглецевого та енергоефективного виробництва, сприяти досягненню цілей Європейського зеленого курсу та забезпечувати інноваційний розвиток економіки. Основним при цьому є дотримання наступного принципу: зелене відновлення – основа майбутньої стратегії повоєнної відбудови України [2].

Список використаної літератури:

1. Звіт про фінансову стабільність НБУ на червень 2022 року : офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-cherven-2022-roku>
2. Зелена відбудова України: Позиція громадськості : офіційний сайт. URL: <https://ecoaction.org.ua/zelena-vidbudova-ukrainy-pozytisia-hromadskosti.html>
3. Іванов С.В. Економічне відновлення і розвиток країн після збройних конфліктів і воєн: невтрачені можливості для України. *Економіка України*. 2019. № 1(686). С. 75–89.
4. Кількість біженців з України досягла 5,6 мільйона – ООН: офіційний сайт. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/03/novyna/suspilstvo/kilkist-bizhenciv-ukrayiny-dosyahla-56-miljona-onn>
5. Післявоєнна відбудова України: у Раді презентували план : офіційний сайт. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/pislyavoenna-vidbudova-ukrayini-u-radi-prezentovali-plan.html/>
6. Принципи зеленої післявоєнної відбудови України : офіційний сайт. URL: <https://ecoaction.org.ua/zelena-vidbudova-ua.html>
7. Степанюк Є. When the war is over: необхідні кроки з економічного відновлення України: офіційний сайт. URL: https://lb.ua/blog/ievhen_stepaniuk/509330_when_war_over_neobhidni_kroki_z.html
8. Україна представила план відновлення країни – подробиці : офіційний сайт. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/07/04/novyna/suspilstvo/ukrajina-predstavyla-plan-vidnovlennya-krajiny-podrobyczi>

References:

1. Zvit pro finansovu stabilnistj NBU na chervenj 2022 roku. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-cherven-2022-roku>
2. Zelena vidbudova Ukrainy: Pozycja ghromadskosti. Available at: <https://ecoaction.org.ua/zelena-vidbudova-ukrainy-pozytisia-hromadskosti.html>
3. Ivanov S.V. (2019). Ekonomichne vidnovlennja i rozvytok krajyn pislja zbrojnykh konfliktiv i vojen: nevtracheni mozhlyvosti dlja Ukrainy [Economic recovery and development of countries after armed conflicts and wars: unmissable opportunities for Ukraine]. *Ukraine economy*, issue 1(686), pp. 75–89.
4. Kiljistik bizhenciv z Ukrainy dosjagha 5,6 miljona – OON. Available at: <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/03/novyna/suspilstvo/kilkist-bizhenciv-ukrayiny-dosyahla-56-miljona-onn>
5. Pisljavoenna vidbudova Ukrainy: u Radi prezentovali plan. Available at: <https://yur-gazeta.com/golovna/pislyavoenna-vidbudova-ukrayini-u-radi-prezentovali-plan.html/>
6. Pryncypy zelenoi pisljavojennoi vidbudovy Ukrainy. Available at: <https://ecoaction.org.ua/zelena-vidbudova-ua.html>
7. Stepanjuk Je. When the war is over: neobhidni kroky z ekonomichnogho vidnovlennja Ukrainy [When the war is over: necessary steps for the economic recovery of Ukraine]. Available at: https://lb.ua/blog/ievhen_stepaniuk/509330_when_war_over_neobhidni_kroki_z.html
8. Ukrajina predstavyla plan vidnovlennja krajiny – podrobyci. Available at: <https://www.slovoidilo.ua/2022/07/04/novyna/suspilstvo/ukrajina-predstavyla-plan-vidnovlennya-krajiny-podrobyczi>

Julia Sagaydack, PhD, Associate Professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

Tetiana Kharchenko, PhD, Associate Professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

FORMATION OF THE «GREEN» MODEL OF THE POST-WAR RECOVERY OF THE ECONOMY OF UKRAINE

The article is devoted to the actual problems of finding effective methods of post-war economic recovery of Ukraine. The main problems faced by Ukrainian commodity producers today and which will become decisive after the end of the war on the territory of Ukraine are highlighted. It is noted that one of the tools for solving the problems of the recovery of the Ukrainian economy is the implementation of the principles of the green economy in the activities of Ukrainian commodity producers, the complete modernization of the industrial complex and the establishment of legal and economic mechanisms that would stimulate such changes. The authors emphasized that the main approaches to building a «green» model of economic recovery of Ukraine are: modernization of the logistics system, development of the renewable energy sector, reduction of the raw material orientation of Ukrainian imports, modernization of the military-industrial sector of Ukraine, and others. An analysis of the most well-known models of post-war recovery of the world's economies was carried out and the main tools for developing effective long-term plans were determined. The authors also analyzed the post-war reconstruction plan of Ukraine presented by the Government and noted the stages of its implementation.

It is outlined that one of the conditions for the inclusion of Ukraine's economy in the European space is the transition to the European Green Course, the introduction of environmental initiatives to achieve the principles of sustainable development. The authors emphasize that the implementation of the European Green Course requires business structures to modernize industrial production, achieve carbon neutrality and technological modernization in accordance with the requirements of European standards. It was established that the directions of initiatives for the post-war recovery of Ukraine's economy should be: permanent and systemic solutions; transparency, community and public participation in decision-making; use of best available technologies and practices; decarbonization and decentralization of energy, implementation of international standards of green construction; RES development.

It was concluded that the main step to building effective models of post-war recovery of Ukraine's economy is green recovery as the basis of the future strategy of Ukraine's post-war reconstruction.

Key words: post-war economic recovery, European Green Deal, green economy, renewable energy sources, post-war recovery plan of Ukraine, post-war recovery models.

Дата надходження до редакції: 11.07.2022 р.